

Hangon lintuasema

1981

Ilkka Lehtinen & Juha Saari



Halias oli kolmantena toimintavuotenaan tyydyttävästi miehitetty. Keväällä havainnointi oli ajoittain yhden henkilön harteilla, mutta syksyllä asiat olivat paremmin. Pitkäaikaiset havainnoijat ja rengastajat takasivat toiminnan jatkuvuuden ja laadun. Asema oli yhtäjaksoisesti miehitettyinä 3.4.—13.6. ja 21.7.—6.11. Lyhyitä muuttaman päivän jaksoja oli maaliskuun lopussa ja joulukuussa. Näiden lisäksi tehtiin useita erillis-käyntejä, useimmiten päivän mittaisia. Havainnointipäiviä kertyi yhteensä 218 (vuonna 1979 227, 1980 208). Rengastusta harjoitettiin 176 päivänä.

Päähavainnoijina toimivat keväällä Jyrki Lausamo ja Markku Mikkola, syksyllä Matti Lehti ja Pekka Nikander. Rengastustoiminnasta vastasi koko vuoden Juha Saari. Asemalla vieraili kaikkiaan n. 150 henkilöä, joista 66 otti osaa vastuulliseen havainnointiin. Näistä yhdeksän toimi myös rengastajana. Ahkerimpien miehittäjien arvovista vuonna 1981 näyttää seuraavalta (päivien lukumäärä sulkeissa): Juha Saari (173), Matti Lehti (60), Pekka Nikander (51), Jyrki Lausamo (49), Jukka Haapala (41), Jorma Vickholm (39), Markku Mikkola (27), Risto Pylvänäinen (19) ja Harri Hongisto (19).

Kuten ennenkin Halias osallistui yhteispohjoismaiseen vaelluslontutkimukseen, ja siellä toteutettiin LYL:n valtakunnallisia lintuasemaprojekteja. Olavi Hildénin ja Torsten Stjernbergin johtamat eläintieteen opiskelijoiden ryhmät vierailivat asemalla loppukevällä. Lokakuussa Juha Kuronen Yleisradiosta kävi haastattelemassa vastaavaa rengastajaa, jonka antamat lausunnot tulivat koko kansan korviin 'Luonto-ilta'-ohjelmassa. Mahtaakohan aseman työntekijöil-

le olla luvassa peräti Jussi-patsaita, kun TV-1 kuvasi lokakuussa usean päivän ajan aineistoa tulevaan 'Muuttolinnut'-elokuvaan. Ryhmän asiantuntija-avustajana toimi Lasse J. Laine.,

Tammikuusta juhannukseen

Tammihelmikuun käynneillä nähtiin Uddskatanin edustan pienessä sulissa joitakin alleja, isokoskeloita ja kyhmyjoutsenia, kerran ohilentävä merimetsokki. Meri jäätöi täysin vasta helmi-maaliskuun vaihteessa. Hyvinkin talviseen maisemaan 19.3. saapunut havainnoija yllätti paikalta ennätysaikaisen laulurastaan. Se ennakoï seuraavana päivänä käynnistynyttä kevätmuuttoa. Silloin nähtiin ensimmäi-



MATTI LEHTI

Asemarakennuksen kunnostusta jatkettiin päällystämällä makuuhuone lastulevyillä. Asemanhoitaja Jukka Haapala viimeistelypuuhissa.

set töyhtöhyypät, nauru- ja kalalokit, uuttukyyhkyt, mustarastaat ja kottaraiset, pari päivää myöhemmin jo punarintoja, peippoja ja kaksi lehtokurppaa.

Kevään jatkuva miehitys alkoi 3.4., jolloin lunta oli vain vähän ja meren jääpeitteeseen oli revennyt jo isoja sulia. Nämä alkoivat täytyä vesilinnuista, joiden kerääntymät huipentuivat viikon aikana. Parhaimmillaan laskettiin 500 telkkää, 400 tukkasotkaa, 190 sinisorsaa ja 8300 haahkaa, joita 8.4. nähtiin myös muuttavan runsaat 5000. Ensimmäinen ristosorsa saapui 4.4. ja toinen Haliaksen ympäristön harvinainen pesimälaji, merikihu, niinkin aikaisin kuin 11.4. Valkoposkiahnen harhalaukukausena voidaan pitää sitä yhdeksän yksilön parvea, joka jo 8.4. etsi tietään tundralle.

Odotettua kurkimuuttoa päästiin näkemään Länsi-Suomen tyyliin huhtikuun alussa, mutta vähemmän odotettua oli, että huippu-päiväksi muodostui jo 5.4., jolloin 392 pitkäkoipea liukui kohti Pohjanmaan soita. Koko kevään kurkimmasta, 1590, oli 12.4. mennessä havaittu peräti 86 prosenttia. Toinen odotettu isokokoinen on merikotka. Huhtikuun puolivälissä nähtiin kolme muuttavaa.

Varpuslinnuista silmiinpistävän runsaina esiintyivät erät tavallisesti vähälukuiset lajit. Pikkuvarpusia havaittiin 10 yks., useimmat toukokuun alussa. Nokkavarpusen ja pohjansirkun huiput sattuivat samaan ajankohtaan. Edellisiä nähtiin koko keväänä yht. 30 yks., joista seitsemän parhaana päivänä 9.5. 'Tsik'-sirkkuja havaittiin yht. 52 yks. Huippu oli 7.5., jolloin kirjattiin 15 muuttajaa.

Arktisten lintujen esiintyminen oli niukkaa. Alleja, valkoposkiahnia ja suo- ja isosierrejä havait-

tiin vain nimeksi. Sepelhanhia nähtiin runsaasti vain yhtenä päivänä 24.5., jolloin 1600 yks. ohitti niemenkärjen. Ainoastaan tundra-kurmitsoja havaittiin tavallista runsaammin, 26. ja 27.5. kirjattiin yht. 2360 muuttavaa. Kyhmy- ja alliahaahan esiintyminen näyttää olevan keväisin säännöllistä myös Haliaksella. Edellisestä tehtiin peräti kahdeksan havaintoa. Alliahaahkoja muutti 12.5. 18 yksilön parvi! Muista kevään erikoisuuksista mainittakoon mustapyrstökuuri, joita nähtiin yht. 6 yks., vuorihemppo 30.4., keltahemppo kolme kertaa, sirusouhaukka 7.5. ja asemalle uutena lajina 13.5. muut-
tanut haarahaukka. Rengastussaa-
liin harvinaisimmat lajit olivat
nummikirvinen 31.5. ja sepelrastas
3.6.

Loppukevään hyönteissyöjistä luhtakerttunen esiintyi tavallista runsaampana. Sitä rengastettiin viisi yksilöä. Samaan lukuun kipu-
si idänuunilintu, josta kaikki ha-
vainnot tehtiin toukokuussa, en-
simmäinen jo 16.5. Kesäkuun eri-
koisuuksiin kuuluivat kuhankeittä-
jät, joita 19.6. muutti kaksi yksi-
löä, ja samana päivänä nähty vuorivästäräkki. Tämä oli kauden toi-
nen uusi laji asemalle. Mainitse-
matta ei myöskään pidä jättää vie-
hättävää ristisorsaperhettä yhdek-
sine untuvikkoineen Gäsörsvi-
kenillä kuun alkupuolella. Tämä
on tietävästi ensimmäinen varmis-
tettu pesintä Tringan alueella.

Heinäkuusta jouluu

Syyskauden miehityksen alkaessa naurulokkien ja kahlaajien meno oli täydessä käynnissä. Puutteelli-
sestä havainnoinnista huolimatta
edellisiä kirjattiin 27.7. Haliaksen
ennätysmääräksi 3500. Muuttavia
lirjoja nähtiin 21.7. 200, jolloin le-
päileväkin oli Gäsörsvikenin ran-
taheinkossa 50 yksilöä.

Aseman pihapiirissä pesinyt luhtakerttusperhe sai renkaat koipiin-
sa, kun kaksi vanhaa ja neljä vasta
pesästä lähtenytä nuorta jäi verk-
koihin heinä-elokuussa. Pajulin-
nun liikehdintä alkoi heinäkuun
lopussa. Muuttokauden päättyessä
lokakuun alussa sitä oli rengastettu
ennätyskelliset 1017 yksilöä. Muista
hyönteissyöjistä epätavallisen
runsaina esiintyivät kultarinta ja
pensassirkkalintu. edellisiä rengas-

tettiin 27, jälkimmäisiä peräti neljä
yksilöä. Asemalle uutena lajina ha-
vaittiin 13.8. viitasirkkalintu, joka
rengastettiin. Sama ilmeisesti pai-
kalla piileksinyt yksilö kontrolloitiin
peräti kaksi kuukautta myö-
hemmin lokakuun puolivälissä! Linnun elinpäivät näyttävät olevan
vähissä, sillä sen muuttomatkaa
varten tarvitsemat ravintorasvat
olivat olemattomat ja sukulaiset-
kin jo kaukana tropiikissa. Elo-
kuun muista erikoisuuksista mainittakoon Haliaksen ensimmäinen
turkinkyhkyrengastus 7.8. ja
10.8. muuttanut haarahaukka.

Näkyvä pikkulintumuutto hui-
pentui 29.9., jolloin laskettiin noin
50000 muuttavaa, valtaosaltaan
peippoja. Tämä oli yllättävän va-
timatonta verrattuna esim. Pork-
kalan määriin, jotka noina päivinä
kohosivat kymmenkertaisiksi.
Kyyhkyjen huippu sattui myös em-
päivälle, jolloin kirjattiin 11300 se-
pelkyyhyä. Petolintuluvat eivät
nousseet ennätystasolle, mutta ha-
vainnoijia sävähdyttivät 2.9. muur-
tanuori punajalkahaukka ja
stajausbunkerin ylitse länteen
matkanneet kiljukotkat 12. ja
17.9. Merikotkia nähtiin yhteensä
viisi ja maakotkia neljä, joista kol-
me yhtenä päivänä 14.10.

Syys-lokakuun lintuasemaeri-
koisuuksiksi mainittuja itäisiä
Phylloscopus-lajeja nähtiin myös
Haliaksella. Kirjosiipiuunilintu ha-
vaittiin kerran, hippiaisuunilintu
kahdesti, samoin kuin tilitilintu
tristis-rotu. Nämä kaikki rengas-
tettiin. Pienenä sensaationa voi-
daan taas pitää 11.9. verkosta löy-
tynyt lapinuunilintu. Syksyllä
tätä lajia ei lintuasemillamme ole
tietävästi tavattu aikaisemmin.



MATTI LEHTI

Syyskuun 11.1981 Haliaksella
rengastettu lapinuunilintu, eräs
harvoista koko Euroopan lintu-
asemilla syksyllä kiinni saaduista.

Muista harvinaisuuksista mainitta-
koon isokirvinen 23.9., keltahem-
po 25.10. ja pikkukajavat, joita
myrskypäivinä 24.10. havaittiin
peräti neljä länsilounaaseen mat-
kaavaa yksilöä. Sangen myöhäisiä
viivyteltäjiä lokakuussa olivat li-
ro 3.10., karikukko 9.10. ja kuovi
25.10.



JUKKA HAAPALA

Myrskypäivänä 24.10 peräti neljä
nuorta pikkukajavaa (1+2+1)
matkasi veden pintaa länsilounaa-
seen. Kuva on otettu Pohjois-Nor-
jassa.

Syksyn kohokohdaksi Haliaksella
näyttää vuosi vuodelta nousevan
vaelluslintujen esiintymisen yllä-
tyksellisyys ja vaeltaajien suuret
määrät. Viime syksyn mielenkiin-
toisimpia lajeja olivat pähkinänak-
keli, valkoselkätikka ja pyrstötiainen,
joita havaittiin runsaasti vain
Hangossa.

Nakkeleita nähtiin syyskuun lo-
pun ja lokakuun lopun välisenä ai-
kana yhteensä peräti 40, parhaana
päivänä seitsemän yksilöä. Pyydy-
tetyistä yhdestätoista seitsemän
edusti nimirotua *europaea* ja neljä
itäisempää *asiatica*-rotua. Valko-
selkätikka havaittiin kahdesti, 16.
ja 25.10. Molemmat rengastettiin
ja todettiin nuoriksi naaraiksi.
Pohjantikkoja esiintyi runsaasti lo-
kakuussa, parhaana päivänä
19.10. yhdeksän yksilöä. Syksyn
loppusummaksi tuli 38. Muiden
tikkojen esiintyminen oli normaali-
a.

Taisten liikehdinnästä kertovat
parhaiten pyyntiluvut. Pyrstötiaisen
selvä huippu oli lokakuun puo-
livalisissa, jolloin peräkkäisinä päivi-
nä 15. ja 16.10. rengastettiin yh-

teensä 308 yksilöä. Sinitiaisen meno oli myös mahtavaa. Massapäävänä 9.10. havaittiin 460 vaeliajaa, joista 112 rengastettiin. Tali- ja hömötiaisia esiintyi normaalin runsaasti, mutta kuusittaisia viime vuosien tyyliin vain vähän. Mitkähän mahtavat viimeksimainitun rengastusmäärät olla Haliaksella,



MATTI LEHTI

Yhdeksästä rengastetusta päkinähästä viisi oli paksunokkaista (ylempi lintu) ja neljä itäisempää ohutnokkaista rotua. Lintuja pittelee Pekka Nikander.

kun tämä pieni pallopaä lähtee joukkoineen liikkelle?

Muista vaelluslajeista runsaina esiintyivät myös tilhi ja närhi. Edellisiä havaittiin huippupäivänä 14.10. 950 muuttavaa ja jälkimmäisiä 9.10. 173. Pähkinähakkeja nähtiin vähemmän kuin edellisinä vuosina. Yhdeksästä rengastetusta viisi oli paksunokkaista ja neljä itäisempää ohutnokkaista rotua.

Joulukuussa havainnoijia lämmittivät erittäin runsaan lumentulon vastapainoksi isot linnut. Huuhkaja havaittiin aseman alueella kolmena päivänä, 1—2 merikotkaa neljänä, ja lisäksi neljän kanadanhahnen parvi uiskenteli rantavesissä aina joulupäivään asti. Erikoista olivat myös muuttava piekana jouluaattona ja paikallinen uivelo aivan vuoden lopussa. Joulukuun puolivälissä lehtokurppa tavattiin kahdesti. Punarinta oleili viikon ajan aseman alueella, 17.12. peräti kaksi toisiaan ahdistelevaa lintua. Toiminta asemalla loppui juuri vuodenvaihteessa, jolloin alkava pakkaskausi jäädytti meren.

Vuoden 1981 aikana asemalla havaittiin 207 lintulajia.

Rengastustoiminta

Jatkuva verkkopyynti alkoi keväällä 11.4. ja päättyi 13.6. Verkkoja oli käytössä yleensä 15—18 kpl., kuitenkin niiden määrää oli radikaalisti vähennettävä kesäkuun puolella alueella liikuskelevien hirvien takia. Keväällä käytettiin lisäksi yhtä kahlaajakatiskaa huhti-toukokuun vaihteessa. Syksyn pyynti alkoi 23.7. ja päättyi 6.11. Verkkoja oli vireessä yleensä

20 (max. 26), kymmenen vakioverkkoja koko kauden. Lisäksi pyynnissä oli kolme haukkahäkkiä ja yksi kahlaajakatiska. Haliaksen vakioverkkopaikat on valittu huolella ja tarkoituksenmukaisesti. Syksyn verkkorengastusmäärästä peräti 62 % oli lähes kaksi kolmasosaa saatiin vakioverkoista. Koko vuonna Haliaksella rengastettiin ennätysmäiset 12178 lintua, jotka edustivat 103 lajia. Yhteensä rengastuslajeja on kolmen toimintavuoden aikana kertynyt 130. Vuoden 1981 rengastusmäärien jakautuminen kevään ja syksyn osalle ja lajeittain selviää seuraavasta taulukosta:

	kevät	syksy	yht.				
haahka	-	1	1	kultarinta	9	27	36
isokoskelo	2	-	2	mustapäikkerttu	12	90	102
kanahaukka	-	12	12	lehtokerttu	32	369	401
varpushaukka	-	36	36	pensaskerttu	28	61	89
ampuhaukka	1	2	2	hernekerttu	57	185	242
tuulihaukka	1	2	3	kirjokerttu	4	6	10
merihaukka	1	1	2	lapinuunilintu	-	1	1
tundrakraumitsa	-	1	1	tiltaltti	62	37	99
taivaanuvihi	-	1	1	idänuunilintu	5	-	5
lehtokurppa	1	1	2	kirjosipiipuunil.	-	1	1
liro	-	1	1	pajulintu	235	1017	1252
rantasiipi	1	-	1	hippiäsuunil.	-	2	2
valkoviklo	-	1	1	sirittäjä	6	82	88
mettäviklo	-	3	3	hippiäinen	21	1129	1150
punajalkaviklo	-	1	1	kirjosieppo	21	93	114
suokukko	-	2	2	pikkusieppo	2	2	4
suosirri	-	2	2	harmaasieppo	28	98	126
naurulokki	-	2	2	kititasku	1	12	13
sepelkyyhky	-	1	1	pensastasku	13	19	32
turkinnyyhi	-	1	1	leppälintu	55	126	181
käki	1	2	3	satakieli	5	5	10
helmiösillo	-	51	51	sinirinta	4	9	13
sarjapöllö	1	5	6	punarinta	292	560	852
kehräjä	1	2	3	punakylkirastas	156	43	199
tervapääsäky	-	3	3	lauralastas	55	155	210
harmaapäätikka	-1	3	2	räkättirastas	25	102	127
valkoseikkä	-	2	2	mustarastas	73	46	119
käpytikka	-	52	52	sepelrastas	1	-	1
pikkutikka	1	19	20	kuusitalainen	-	391	391
pohjantikka	-	19	19	sinitäinen	3	777	780
palokärki	-	3	3	talitalainen	10	1106	1116
käenpiika	7	10	17	hömötiläinen	-	682	682
haarapääsäky	4	96	100	pyrstötiläinen	-	690	690
räystäspääsäky	3	117	120	pähkinähakkeil.	-	11	11
nummikirvinen	1	-	1	puukiipijä	6	109	115
nittykirvinen	1	11	12	varpunen	-	2	2
meikkirvinen	17	94	111	peippo	361	527	888
västäräkki	15	7	22	järjipeippo	7	29	36
keltavästäräkki	-	78	78	panutpeippo	2	101	103
pikkulepinkäinen	14	65	79	vieripeippo	-	127	127
isolepinkäinen	-	4	4	hemppo	1	-	1
kottarainen	13	11	24	urpilainen	-	32	32
tilhi	-	191	191	vihervarpunen	41	459	500
närhi	-	35	35	punavarpunen	3	2	5
harakka	-	1	1	pikkukäpylintu	1	-	1
pähkinähakki	-	9	9	isokäpylintu	-	2	2
peukaloinen	1	23	24	keltsatirku	20	12	32
rautainen	7	42	49	peltosirku	1	-	1
viitasirkkalintu	-	4	4	pohjansirku	1	-	1
penssirkkalintu	-	1	1	pajusirku	3	1	4
luhtakerttunen	5	7	12				
ruokokerttunen	3	29	32	yhteensä	1769	10409	12178
rytikerttunen	5	5	10	lajeja	63	94	103

Haliaksella rengastetut linnut vuonna 1981.

Aseman tilit kertovat, että suurimmat menoerat 1981 olivat vastavalle havainnoijalle ja rengastajalle maksetut päivärahat, hankitut uudet lintuverkot ja jokapäiväiset kulut, kuten nestekaasu. Tulopuolen muodostivat Suomen Kulttuurira-

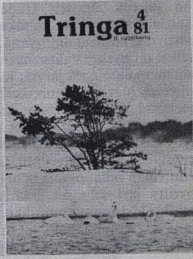
haston stipendi, Yleisradion korvaus, Tringa ry:n avustus, vuosimaksut ja yksityiset lahjoitukset.

Tutustu myös aikaisempiin toimintakertomuksiin. Vuosi 1979 löytyy Tringan numerosta 1/80 ja vuosi 1980 numerosta 2/81.

Hangon lintuasema kiittää kaikkia havainnoijia, rengastajia, avustajia, lahjoittajia ja muita tutkijoita ja myötävaikuttajia vuodesta 1981 ja toivoo yhtä suurta innostusta tulevaisuudessakin. Ota yhteys asemanhoitajaan!

Tringoja

Viime vuosikertaa on edelleen saatavana. Muitakin numeroita voit yrittää tilata. Tilaukset Kari Heliövaara, osoite sisäkannessa.



Tringan harrastus- ja kannatustuotteet tämänhetkisine hintoineen ovat:

- | | | |
|---------------------------|-------------|--------------|
| Havisvihko | 4 mk/kpl | 35 mk/10 kpl |
| Havisviikon kannet | 7 mk/kpl | |
| Havaintokortti | 7 mk/25 kpl | |
| - valkea | | |
| - vihreä | | |
| - sininen | | |
| - oranssi | | |
| - valkea ilman nuuttausta | | |

- | | |
|-----------------|-------------|
| Hihamerkki | 5 mk/kpl |
| Kirjeensulkimet | 5 mk/24 kpl |
| T-paita | 25 mk/kpl |
| Solmio | 60 mk/kpl |
| - harmaa | |
| - sininen | |
| - ruskea | |

